

Milyen hatást mutatnak a karjalai napnevek?

MATICSÁK Sándor

A hét napjainak elnevezése a balti finn nyelvekben rendkívül változatos képet mutat: sorszámnevi, asztrológikus-mitológikus, vallási és helyzetviszonyító típusba sorolható nevek egyaránt előfordulnak. Írásomban a karjalai napneveket vizsgálom meg részletesebben.

Első lépésként nézzük meg a skandináv–baltikumi area nyelveinek napneveit:

karj. **enzimäinargi** (*ezmäinargi*) 'hétfő' ~ fi. *maanantai*, ink. *enspäivä*, *enzimmässargi* (*eizimmessargi*, *ezmessargi*), *māntaki*, ve. *ezmažna'rg* (*ezma'*, *ezmä'rg*) é. *esmaspäev*, lív *ežžimpāva* // lett *pīrmdiena*, litv. *pīrmadienis* // or. *понеделник*;

karj. **toinargi** 'kedd' ~ fi. *tiistai*, ink. *tīstaki*, *toispäivä*, *toissargi* (*toissärgi*, *toinargi*), ve. *tožnarg*, é. *teisipäev*, lív *tūožnapāva* // lett *otrdiena*, litv. *antradienis* // or. *вторник*;

karj. **kolmaspäivü** 'szerda' ~ fi. *keskiviikko*, ink. *kolmaspäivä*, ve. *kuumanspäi*, é. *kolmapäev*, lív *kuolmispāva* // lett *trešdiena*, litv. *trečiadienis* // or. *среда*;

karj. **helläspäivü** 'csütörtök' ~ fi. *torstai*, ink. *neljāspäivä*, ve. *hell'ahņpäi* (*hell'ampäi*), é. *neljapäev*, lív *nēl'anpāva* // lett *ceturtdiena*, litv. *ketvirtadienis* // or. *четверг*;

karj. **piättenččü** 'péntek' ~ fi. *perjantai*, ink. *perentaki*, *vijespäivä*, ve. *pätnič*, é. *reede*, lív *brēd'iG* // lett *piektdiena*, litv. *penktadienis* // or. *пятница*;

karj. **suovattu** 'szombat' ~ fi. *lauantai*, ink. *lavvantaki*, *laukopäivä*, ve. *sobat*, é. *laupäev*, lív *pūoļpāva* // lett *sestdiena*, litv. *šeštadienis* // or. *суббота*;

karj. **pühapäivü** 'vasárnap' ~ fi. *sunnuntai*, ink. *pūha*, *suntaki*, ve. *pyhäpäiv*, é. *pūhapäev*, lív *pivāpāva* // lett *svētdiena*, litv. *sekmadienis* // or. *воскресенье*.

Hétfő. A karjalai *enzimäinargi* (*ezmäinargi*) a sorszámnévi típusba¹ sorolható, vö. *enzimäine*, *ezmäine* 'első', *argi* 'hétköznap' (Markianova–Bojko 14, 30, 31; Virtaranta–Koponen 1/122). Hasonló szemléletet mutat a balti finn nyelvek közül az észti *esmaspäev* < *esma-* 'első', *päev* 'nap' (Mägiste 213; Raun 8), az ink. *enspäivä* és *enzimmässargi* < *enzimäin* 'első', *päivä* 'nap', *argi* 'hétköznap' (Nirvi 18b, 29b, 35a, 36b, 450b), a lív *ežžimpäva* 'hétfő' < *ežmi* 'első', *päva* 'nap' (Kettunen 47, 326) és a vepsze *ezmažna'g* < *ezmäihe* 'első', *arg* 'hétköznap' (Zajceva–Mullonen 82). Ugyanez a típus jellemzi a balti nyelveket is: lett *pirmdiena* és litv. *pirmadienis* < *pirmais*, *pirmas* 'első', *diena* 'nap' (Däle 559; Fraenkel 93, 597; Trautmann 55, 220).

Ezzel szemben a finn *maanantai* és az ink. *māntaki* az ún. asztrológikus-mitológikus típusba sorolható.² Skandináv eredetűek, vö. ósv. *mānadagher*, ónorr. *mánudagr* 'a Hold napja' (SSA 2/135; Nirvi 303a).

¹ A hétnapos ciklus az ókori közel-keleti kultúrákban alakulhatott ki. A legrégebbi napnévnek a héber *šabbath* 'szombat (tkp. a pihenés napja, ünnepnap)' tekinthető, ehhez képest nevezték meg a többi napot: *yōm rī'sōn* 'vasárnap' (< *yōm* 'nap', *rī'sōn* 'első'), *yōm šēnī* 'hétfő' (< *šēnī* 'második') stb. Ezt a szemléletmódot vette át az ógörög (*πρώτη σαββάτου* 'vasárnap' < *πρώτη* 'első' *σαββάτου* 'hét', *δευτέρα σαββάτου* 'hétfő' < *δευτέρα* 'második' stb.) és a korai latin (*dies prima* 'vasárnap' < *dies* 'nap', *prima* 'első', *secunda sabbati* 'hétfő' < *secunda* 'második', *sabbatum* 'hét' stb.) is. Európa mai nyelvek közül a legteljesebben a portugálban (*segunda-feira* 'hétfő', *terça-feira* 'kedd' stb.) és a balti nyelvekben, részben pedig a szláv nyelvekben figyelhető meg e névadási mód.

² Ez a névadási mód a hellenisztikus korban jöhetett létre, a csillagászat – és a vele együtt rohamosan népszerűvé váló csillagjósolás – révén. Az asztronómia hívei (még a jól képzett természettudósok is!) azt tartották, hogy az emberek sorsáért alapvetően a csillagok és a bolygók a felelősök. Az ún. „időkormányzó elv” lényege, hogy minden bolygó egy adott évért, hónapért, napért, óráért felel. Ennek alapján, bonyolult számítások révén a szombat felelőse a Szaturnusz, a vasárnapé a Nap, a hétfőé a Hold, a kedde a Mars, a szerdái a Merkúr, a csütörtöké a Jupiter, a pénteké pedig a Vénusz lett (az akkori csillagászok a Napot és a Holdat is bolygónak tartották, de a Neptunuszt, az Uránuszt és a Plútót még nem ismerték). A napok ilyesfajta elnevezése elsősorban – a latinból terjedve – az újlatin, a kelta és a germán nyelvekben figyelhető meg, vö. pl. fr. *lundi*, *mardi*, *mercredi*, *jeudi*, *vendredi*, sp. *lunes*, *martes*, *miércoles*, *jueves*, *viernes*, breton *dilun*, *dimerc'h*, *dimercher*, *diziou*, *digwener*, *disadorn*, *disul*; ang. *Monday*, *Tuesday*, *Wednesday*, *Thursday*, *Friday*, *Saturday*, *Sunday*, holl. *maandag*, *dinsdag*, *woensdag*, *donnerdag*, *vrijdag*, *zaterdag*, *zondag*, dán *mandag*, *tirsdag*, *onsdag*, *torsdag*, *fredag*, *søndag* – a germánok a latin istenek helyére a sajátjaikat ültették, így vált a kedd védőistenévé Tiu/Tyr, a szerdái Wotan/Ódin, a csütörtöké Donar/Thór, a pénteké Fria/Frigg (részletesebben ld. Maticsák 2006: 45–72).

Az orosz *понеделник* helyzetviszonyító típusú név, jelentése tkp. 'a vasárnap utáni nap'.

Kedd. A karj. *toinargi* 'kedd' sorszámnevi alapú név, vö. *toine* 'második' (Markianova–Bojko 14, 190; Virtaranta–Koponen 6/132). Ugyancsak ebbe a típusba sorolható az észt *teisipäev* 'kedd' < *teine* 'második' (Mägiste 3117; Raun 173), inkeri *toispäivä*, *toissargi* < *toin* 'második' (Nirvi 18b, 450a, 590a), lív *tùqžnapäva* < *t#oḷ* 'második' (Kettunen 326, 441, 444), vepsze *tožnarg* < *toiñe* 'második' (Zajceva–Mullonen 573, 578), valamint a lett *otrdiena*, litv. *antradienis* < *otrais*, *antras* 'második' (Däle 478, 479; Fraenkel 12; Trautmann 10) és az orosz *вторник*, melynek ószláv kiindulópontja a *вѣторъ* 'második' volt (Csernih 171; Vasmer 1/364).

Az asztrológikus-mitológikus névadási modellt képviseli a fi. *tiistai* és inkeri *tīstaki* 'kedd', vö. ósv. *tīsdagher*, ónorv. *týrsdagr* 'tkp. Tyr napja' (SSA 3/292; Nirvi 588a).

Szerda. Sorszámnevi eredetű a karj. *kolmaspäivü* 'szerda', vö. *kolmas* 'harmadik', *päivü* 'nap' (Markianova–Bojko 81, 152; Virtaranta–Koponen 2/295), észt *kolmapäev* 'szerda' < *kolmas* 'harmadik' (Mägiste 920; Raun 46), ink. *kolmaspäivä* < *kolmāz* 'harmadik' (Nirvi 189a, 450a), lív *kuolmispäva* < *kuolmāz* 'harmadik' (Kettunen 173, 326), ve. *kuumanšpäi* < *kuumanž* 'harmadik', *päi* 'nap' (Zajceva–Mullonen 252, 449), valamint a lett *trešdiena*, litv. *trečiadienis* < *trešais*, *trečias* 'harmadik' (Däle 740; Fraenkel 1114; Trautmann 328).

Az ún. helyzetviszonyító típusba³ tartozik a fi. *keskiviikko*, jelentése: 'a hét közepe' (< *keski* 'közép-, középső', *viikko* 'hét'). Ez valószínűleg tükörfordítás a skandinávból, vö. ónorv. *miðvikudagr* (SSA 1/349). Ugyanezt a

³ A zsidó–görög–római kultúrkörben a hét első napja a vasárnap volt. Ebben a rendben a hétnapos egység közepe, negyedik napja szerdára esett. Ennek nyelvi bizonyítéka volt a lat. *media hebdomas* 'a hét közepe = szerda', ill. a mai nyelvek közül a portugál *quarta-feira* 'negyedik nap = szerda'. A germán nyelvek egy része szintén őrzi ezt a szemléletmódot: német *Mittwoch*, izl. *miðvikudagur*, färöi *mikudagur* (másutt a szerda 'Wotan/Ódin napja', vö. ang. *Wednesday*, norv. *onsdag* stb.). A kereszténység államvallássá tétele után az ünnepnap a vasárnap lett, így a hét első napja hétfőre esett. Ez a szemlélet figyelhető meg a szláv nyelvekben, vö. blg. *вторник*, le. *wtorek*, or. *вторник* 'kedd' (tkp. 'második nap'), blg. *четвъртък*, le. *czwartek*, or. *четверг* 'csütörtök' (tkp. 'negyedik nap'), blg. *петък*, le. *piątek*, or. *пятница* 'péntek' (tkp. 'ötödik nap'), de furcsa módon – a két rendszer keveredésével – mégis a szerda maradt a hét középső napja, vö. bolgár *сряда*, lengyel *środa*, orosz *среда* stb.

szemléletet képviseli az orosz *седьма* tkp. 'a hét közepe', vö. óor. *седьмина* 'közép' (Csernih 196; Vasmer 3/740).

Csütörtök. A karj. *nelläspäivü* sorszámnévi eredetű, vö. *nelläs* 'negyedik' (Markianova–Bojko 21, 152; Virtaranta–Koponen 3/471). Hasonló szemléletet tükröz az észti *neljapäev* < *neljas* 'negyedik' (Mägiste 1684; Raun 102), ink. *neljäspäivä* < *neljäs* 'negyedik' (Nirvi 338b, 450a), lív *nēlantpāva* < *nell'āz* 'negyedik' (Kettunen 244, 326), ve. *nell'ānzpāi* (*nell'ampāi*) < *nell'ānz* 'negyedik' (Zajceva–Mullonen 355, 449), valamint a lett *ceturtdiena*, litv. *ketvirtadienis* < *ceturtais*, *ketvirtas* 'negyedik' (Dāle 133; Fraenkel 247; Trautmann 132) és az orosz *четверг* (< ószl. *četrvertь* 'negyedik', Csernih 387; Vasmer 4/351).

A fi. *torstai* az asztrológikus-mitológikus eredetű napnevek közé tartozik, vö. ósv. *þórsdagher*, ónorv. *þórsdagr* 'Thór napja' (SSA 3/331).

Péntek. A karj. *piättenčü* orosz jövevényszó, az átadó nyelvben e napnév a sorszámnévi eredetű névtípusok közé tartozik: *пятница* tkp. 'ötödik nap' < ószl. *peṭь* 'ötödik' (Markianova–Bojko 144; Csernih 90; Vasmer 3/425). Ugyancsak orosz átvétel a ve. *pätnič* (Zajceva–Mullonen 455).

Szintén sorszámnévi eredetű (de nem jövevényszó) az ink. *vījespäivä* < *vījez* 'ötödik' (Nirvi 450a, 672b).

A balti nyelvek e napot jelölő lexémái – lett *piektdiena*, litv. *penktadienis* < *piektais*, *penktas* 'ötödik' (Dāle 542; Fraenkel 570; Trautmann 213) – ugyancsak ebbe a típusba tartoznak.

Asztrológikus-mitológikus eredetű a fi. *perjantai*, az ink. *perentaki*, az észti é. *reede* és a lív *brēd'ig*. Előbbi kettő gyökerei az óskandinávban keresendők, vö. ósv. *frēadagher*, ónorv. *frijādagr* 'Frija napja' (SSA 3/339; Nirvi 398b), az észti név kiindulópontja a svéd *fredag* lehet (Mägiste 2439; Raun 140), a lív pedig középfelnémet alapokra mehet vissza, vö. kfn. *vrītac* > ném. *Freitag* (Kettunen 28, 336).

Szombat. A karj. *suovattu* 'szombat' az or. *суббота* átvétele (Markianova–Bojko 176; Virtaranta–Koponen 5/567), hasonlóan a vepsze *sobat* lexémához (Zajceva–Mullonen 516). A *суббота* nemzetközi vándorszó, amelynek ősi kiindulópontja a héber *šabbath*⁴ (Csernih 215; Vasmer 3/792).

⁴ A héber *šabbath* görög–római közvetítéssel számos nyelvbe bekerült. Az irodalmi görög *σάββατον* (többes számú alakja: *σάββατα*) beszélt nyelvi formája, a *σάββατα* kerülhetett át a IX. század folyamán a Bizáncból kiinduló hittérítések révén az óegyházi

Régi szokás alapján kapta számos északi nyelvben nevét a szombat, ez pedig a 'mosás és mosakodás napja'. Alapja a régi tilalom: vásár- és ünnepnapokon szigorúan tilos volt az effajta tevékenység, az ünnepre azonban már tisztának kellett lenni. Emiatt e tevékenységek a hét egy meghatározott helyére, a pihenőnapot megelőző napra kerültek. Ennek nyelvi lenyomata legjobban a skandináv nyelvekben figyelhető meg, innen terjedt el e névtípus a térség finnugor nyelveibe is: ósv. *løghardagher*, ónorr. *laugadagr*; dán *lørdag*, färoői *leygardagur*, izlandi *laugardagur*, norvég *lørdag*, svéd *lördag*; finn *lauantai*, lapp *lávvardat*, inkeri *lavvantaki*, *laukopäivä*, vót *laukopäivä*, észt *laupäev* (Mägiste 1250; Nirvi 252b; Raun 71; SSA 2/52).

A balti nyelvek „következtesen” sorszámnévvel illetik e napot is: lett *sestdiena*, litv. *šeštadienis* < *sestais*, *šeštas* 'hatodik' (Däle 669; Fraenkel 976).

Vasárnap. A karj. *pühapäivü* vallási eredetű név: *püha* 'szent', *päivü* 'nap' (Markianova–Bojko 151; Virtaranta–Koponen 4/559). Ez a baltikumi–skandináv areában elterjedt névadási modell, vö. észt *pühapäev* (Mägiste 2341; Raun 136), ink. *püha* (Nirvi 447a), lív *pivapäva* (Kettunen 295, 296, 326), ve. *pyhäpäiv* (Zajceva–Mullonen 445, 446); ill. lett *svētdiena* < *svēts* 'szent', *diena* 'nap' (Däle 711; Trautmann 55).

Ugyancsak vallási eredetű az or. *воскресенье* 'vasárnap', eredeti jelentése 'feltámadás'. A szó jelentésfejlődése valószínűleg a 'feltámadás' → 'a feltámadás napja, húsvétvasárnap' → 'vasárnap' utat járta be, a hét napjára a XIII. századtól kezdték ezt az elnevezést használni. A szláv nyelvek közül egyedül az oroszban nem a munka tilalmára utaló lexéma (blg. *неделя* stb.) szolgál a vasárnap megnevezésére (Csernih 168, 566; StSISl 151; Vasmer 1/357).

szlávba (*sobota*), ezt a pravoszláv vallású déli és keleti szlávok ma is őrzik (blg. *субота*, blr. *cyboma*, ukr. *cyboma*, or. *cyббoma*), a nyugati szlávok ezzel szemben a latin *sabbata* alakot vehették át (szlk. *sobota*, cseh *sobota*, le. *sobota*). Gót közvetítéssel juthatott el a németbe (*sambaztag* > *Samstag*). A latin folytatásaként él e szó az újlatin nyelvekben (port. *sabado*, sp. *sábado*, fr. *samedi*, ol. *sabato*, rom. *sîmbătă*). A (déli) szlávból eljutott a magyarba (*szombat*), az oroszból pedig Észak- és Kelet-Európa, ill. Nyugat-Szibéria több nyelvébe (pl. lp. *sue'vet*, mdE *subuta*, zürj. *subota*, oszjt. *suböttä*, vog. *supot*). Arab–perzsa közvetítéssel vándorolt e név a kaukázusi térség több különböző nyelvcsaládba tartozó nyelvein (grúz *šabat'i*, örm. *šabat'*; azeri *šanbä*, krcsbalk. *šabat-kün*, karaim *šabbat-kün*) keresztül a Volga-vidék törökségi nyelveibe (bask. *šambe*, csuv. *šamat*, tat. *šimbä*), s azokon át a cseremiszbé (*šumat-keče*) és a votjákba (*šumot*). Ugyancsak e körbe tartoznak a közép-ázsiai törökségi nyelvek: kaz. *senbi*, kirg. *išembi*, trkm. *šenbe*, üzb. *šanbä*; valamint oly távoli területek orosz közvetítéssel keletkezett napnevei, mint a jakut *subuota* és a sór *subat*.

Az asztrológikus-mitológikus névadási típusba sorolható a fi. *sunnuntai* és az ink. *suntaki*. Ezek skandináv eredetre mennek vissza, vö. ósv. *sunnodagher*, ónorv. *sunnudagr* 'a Nap napja' (SSA 3/213; Nirvi 398b).

Sorszámnévi eredetű a litv. *sekmadienis* < *sekmas* 'hetedik' (Fraenkel 772; Trautmann 257).

A karjalai napnevek **tipológiai** szempontból viszonylag egységes képet mutatnak. Mivel a napok megnevezése elválaszthatatlan a nyelveket ért hatásoktól, a különféle korok különféle vallási és művelődéstörténeti hatásaitól, ezért csepet sem meglepő, ha az egyes nyelvek napnévrendszere többféle típusból tevődik össze. A leghomogénebb rendszerek közé tartozik például a litván (ahol minden nap neve sorszámnévből ered), a breton, a walesi és a holland (egységesen asztrológikus-mitológikus nevek); a legkevertebb rendszerek közül pedig megemlíthető az izlandi, ahol a hétfő (*mánudagur*) és a vasárnap (*sunnudagur*) asztrológikus-mitológikus, a kedd (*priðjudagur*) és a csütörtök (*fimmtudagur*) sorszámnévi, a szerda (*miðvikudagur*) helyzetviszonyító, a péntek (*föstudagur*) vallási, a szombat (*laugardagur*) pedig ún. jeles nap. Még ennél is vegyesebb, a különféle kultúrkörök keveredésének ékes példája a karaim: az egyébként zsidó vallású karaimok nyelvében a szombat neve héber eredetű (*šabbat-kün*), a vasárnap a keresztény indíttatású 'szent nap' (*yex-kün*), a hétfő pedig a helyzetviszonyító csoportba sorolható 'vasárnap utáni nap' (*yex-baš-kün*). A szerda a térség törökségi nyelveiben általános elnevezést kapta (*xan-kün* 'a vér napja'), a csütörtök a mohamedán vallást beszélők esetében megszokott, helyzetviszonyító 'kis péntek' (*kičiayne-kün*). A pénteknek több neve is van: a *baraski* a görög *παρασκευή* átvétele, a *jumaa-gün* végső soron a perzsa *jom'e*-ra megy vissza, az *ayna* pedig a törökségi nyelvekben általános *arña* megfelelője.

Mindezen szélsőséges eseteket leszámítva a legtöbb nyelv napnevei hétfőtől péntekig egységesek (legyen szó akár sorszámnévi, akár asztrológikus-mitológikus nevekről), a szombatot és a vasárnapot azonban másképp – elsősorban vallási nevekkkel – nevezik meg. E szempontból a karjalai sem kivétel: hétfőtől péntekig sorszámnévi nevek sorjázna, a szombat – orosz jövevényszóként – végső soron vallási indíttatású, hasonlóan a belső keletkezésű *pühäpäivü* 'tkp. szent-nap = vasárnap' névhez.

A térség nyelvei közül – mint korábban említettem – a litván a legegységesebb (mindegyik sorszámnévi), ezt követi a lett (hat sorszámnévi mellett egy vallási), a vepsze és a karjalai (öt sorszámnévi és két vallási). A finnben öt asztrológikus-mitológikus név van; az észtenben négy sorszámnévi. A sor végén az orosz, a lív és az inkeri áll. Ez utóbbiban a kultúrkörök erős kevere-

dése figyelhető meg: a sorszámnévi és az asztrológikus-mitológikus nevek egymás mellett élnek.

A karjalai napnevek **eredetét** vizsgálva első lépésben kimondható: napnévrendszerük kialakulásában a **finn valószínűleg nem játszott jelentős szerepet**: a finnben meglévő három típus – asztrológikus-mitológikus, helyzetviszonyító és jeles nap – egyetlen egy mozzanatában sem egyezik a karjalai típusokkal. Tipológiai szempontból a karjalaival teljesen megegyezik a vepsze, de közel áll hozzá az (egyik) inkeri rendszer is. Ami pedig az átadó nyelve(ke)t illeti: a péntek (*piättenččü*) és a szombat (*suovattu*) orosz jövevényszó; a többi nap szemléletmódja pedig megegyezik a balti nevek tipológiai csoportjaival. Mindezek alapján elmondható, a balti finn nyelveket ketős hatás érthette: a lett és a litván, illetve az orosz egyaránt formálta-alakította e nyelvek napnévrendszereit, ennek révén jött létre a mai kevert rendszer.

Irodalom

- Csernih 1999: П. Я. Черных, Историко-этимологический словарь современного русского языка. Русский язык, Москва.
- Dāle 1963: P. Dāle–A. Gūtmanis–O. Loginova–L. Marauska–L. Makarova–N. Ozoliņa–A. Skalberga, Latviešu–krievu vārdnīca. Latvijas valsts izdevniecība, Rīgā.
- Fraenkel 1955: Ernst Fraenkel, Litauisches etymologisches Wörterbuch. Carl Winter Universitätsverlag, Heidelberg–Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen.
- Kettunen 1938: Lauri Kettunen, Livisches Wörterbuch mit grammatischer Einleitung. Lexica Societatis Fenno-Ugricae V. Suomalais-ugrilainen Seura, Helsinki.
- Mägiste 1982–83: Julius Mägiste, Estnisches etymologisches Wörterbuch I–XII. Finnisch-ugrische Gesellschaft, Helsinki.
- Markianova–Bojko 1996: Людмила Маркианова–Татьяна Бойко, Карельско–русский словарь (ливвковское наречие). Карелия, Петрозаводск.
- Maticsák 2004: Maticsák Sándor, A hét napjainak megnevezése a lappban. In: Folia Uralica Debreceniensia 11: 87–101. Debrecen.
- Maticsák 2006: Vándorló napok. A hét napjainak megnevezése az európai nyelvekben. Debrecen
- Nirvi 1971: R. E. Nirvi, Inkeröismurteiden sanakirja. Lexica Societatis Fenno-Ugricae XVIII. Suomalais-ugrilainen Seura, Helsinki.
- Raun 2000: Alo Raun, Eesti keele etimoloogiline teatmik. Maarjamaa, Tartu.

- SSA = Suomen sanojen alkuperä (szerk. Erkki Itkonen–Ulla Maija Kulonen). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, 1992–2000.
- StSISl = Старославянский словарь (по рукописям X–XI. веков). Под ред. Р. М. Цейтлина–Р. Вечерки–Э. Благови. Русский язык, Москва, 1999.
- Trautmann 1923: Reinhold Trautmann, Baltisch–slavisches Wörterbuch. Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen
- Vasmer 1986–87: Макс Фасмер, Этимологический словарь русского языка I–IV. Перевод с немецкого и дополнения О. Н. Трубачева. Прогресс, Москва.
- Virtaranta–Koponen 1968–97: Karjalan kielen sanakirja I–VI. (Főszerk. Pertti Virtaranta–Raija Koponen.) Lexica Societatis Fenno-Ugricae XVI. Suomalais-ugrilainen Seura, Helsinki.
- Zajceva–Mullonen 1972: М. И. Зайцева–М. И. Муллонен, Словарь вепсского языка. Наука (Ленинградское отделение), Ленинград.

*

Milyen hatást mutatnak a karjalai napnevek?

A karjalai napnevek tipológiai szempontból viszonylag egységes képet mutatnak: a hétfő, kedd, szerda, csütörtök és péntek megnevezése az ún. sor-számnévi típusba tartozik, a szombat – orosz jövevényszóként – végső soron vallási indíttatású, hasonlóan a belső keletkezésű *pühäpäivü* 'tkp. szent-nap = vasárnap' névhez. Tipológiai szempontból a karjalaival teljesen megegyezik a vepsze, de közel áll hozzá az inkeri finn is.

A karjalai napnevek kialakulásában a térség nyelvei közül az orosz és a balti nyelvek játszhatták a legfőbb szerepet: a péntek (*piättenččü*) és a szombat (*suovattu*) orosz jövevényszó; a többi nap szemléletmódja pedig megegyezik a balti nevek tipológiai csoportjaival.

SÁNDOR MATICSÁK